

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

2020-2021

FilmoTeca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

REDESCOBRINT EL CINEMA CONTEMPORANI

FONTS DEL CINEMA CONTEMPORANI

EL GRAN DICTADOR

CHARLES CHAPLIN

Material didàctic de la pel·lícula
Recomanada per cycle superior de primària

ÍNDEX

1. FITXA TÈCNICA
2. SINOPSI
3. SOBRE EL DIRECTOR: CHARLES CHAPLIN
4. QUÈ TREBALLEM?
  - a. FONTS DEL CINEMA CONTEMPORANI
  - b. CINEMA MUT VS CINEMA SONOR
  - c. LA POSADA EN ESCENA
5. PROPOSTA D'ACTIVITATS
  - a. ABANS DE LA SESSIÓ
  - b. DESPRÉS DE LA SESSIÓ
6. GLOSSARI
7. OBRES RELACIONADES
8. DADES DE CONTACTE

EL GRAN DICTADOR

Charles Chaplin
Estats Units, 1940
125 minuts

FITXA TÈCNICA

Director: Charles Chaplin
Guionista: Charles Chaplin
Directors de fotografia: Roland Totheroh, Karl Struss
Banda Sonora: Charles Chaplin, Meredith Willson
Producció: United Artists

SINOPSI

Després d'un servei dedicat a la Gran Guerra, un barber jueu amnèsic (Charles Chaplin) retorna al seu país i descobreix que ara és governat per un dictador antisemita, bigotut i baladrer: Adenoid Hynkel. El barber, que s'assembla considerablement a Hynkel, queda atordit quan s'adona de la brutalitat i de les persecucions que pateixen els jueus el seu barri. Malgrat les desventures, la semblança física entre el barber i el dictador canviarà el seu destí i potser... el del món.

SOBRE EL DIRECTOR, CHARLES CHAPLIN

Sir Charles Spencer "Charlie" Chaplin (16 d'abril de 1889 - 25 de desembre de 1977) va ser un actor, comediant, cineasta, músic i guionista britànic. Va actuar, va dirigir, va escriure i va produir moltes pel·lícules durant el període del cinema mut. Va ser una de les figures clau de la comèdia i l'*slapstick* de la història del cinema.

Charlie Chaplin va ser un intèrpret durant gairebé 70 anys. Va començar quan tenia 5 anys i va treballar fins als 80. El personatge que més va interpretar Charlie Chaplin es deia Charlot, i era un vagabund. Un personatge tímid, trapella i adorable, que vestia un abric, un parell de pantalons grans, sabates, bigoti i un barret negre.

El rodamon de Charlot va aparèixer en pel·lícules mudes clàssiques com *The Kid* (1921) i *The Gold Rush* (1925). *City Lights* (1931) es va estrenar sense diàlegs tot i que ja existia el cinema sonor. No obstant això, la pel·lícula tenia una partitura composta per Chaplin, igual que totes les seves pel·lícules posteriors. A *Modern Times* (1936), va combinar la comèdia amb la crítica social.

Chaplin va suscitar controvèrsia per les seves activitats fora de pantalla, especialment per les seves opinions polítiques, que alguns consideraven "antiamericanes". La seva pel·lícula de 1947, *Monsieur Verdoux*, va ser criticada per antibel·licista. El 1952 va estrenar la seva darrera pel·lícula nord-americana, *Limelight*, i es va traslladar amb la seva família

a Suïssa. La seva última pel·lícula va ser *A Countess from Hong Kong* (1966). El 1972 va visitar els Estats Units per acceptar un premi especial de l'Acadèmia i el 1975 va ser nomenat cavaller per la reina d'Anglaterra. Chaplin va morir a Suïssa, el 25 de desembre de 1977.

QUÈ TREBALLEM?

OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Identificar les claus del registre còmic al cinema. L'humor com a eina crítica.
- Comprendre textos audiovisuals com a representació per tal de diferenciar el món real de la seva representació audiovisual.
- Adquirir coneixements sobre referents temporals i estètics. Comprendre el context d'on sorgeixen les pel·lícules.
- Reconèixer les fonts del cinema i la cultura visual contemporània a partir d'una obra cinematogràfica emblemàtica de la història del cinema.

FONTS DEL CINEMA CONTEMPORANI

Commemorem el 80è aniversari de l'estrena d'una pel·lícula destacada de la història del cinema, "El Gran Dictador" (1940), dirigida i protagonitzada per Charles Chaplin. Una comèdia que es proposa condemnar i impugnar el feixisme, l'antisemitisme i els crims del nazisme, encarnats en el personatge de Hynkel (una paròdia del dictador Adolf Hitler).

La idea del film va néixer a partir d'una semblança física innegable: la del bigoti d'Adolf Hitler i el que duia Charlot, el personatge emblemàtic creat per Chaplin a la dècada de 1910.

El 1933, preocupat per les terribles conseqüències de l'ascens al poder de Hitler, Chaplin comença a escriure una comèdia en un moment en que la indústria cinematogràfica de Hollywood desaprova qualsevol crítica oberta al règim nazi (els EUA encara no havien entrat en guerra com a país aliat a la Segona Guerra Mundial).

Malgrat la polèmica, Chaplin va creure que la seva responsabilitat com a artista era denunciar l'amenaça del règim nazi i va assumir el finançament del projecte a través de la

seva productora, la United Artists. Es tractava d'una urgència històrica. Fins i tot, la necessitat d'incloure un discurs pacifista, una veu que clamés i que denunciés, va suposar que *El Gran Dictador* esdevingués la seva primera pel·lícula sonora, a banda de la més reeixida comercialment de la seva filmografia i la que ha deixat algunes de les imatges més icòniques de la història del cinema.

El Gran Dictador és una pel·lícula de ficció - amb personatges inventats com el barber jueu interpretat pel propi Chaplin-, però aquesta ficció també fa referència a fets reals que van succeir a Europa als anys trenta del segle XX. El personatge de Hynkel és una caricatura de Hitler, i Tomania té paral·lelismes amb l'Alemanya nazi. Algunes al·lusions històriques són menys evidents, sobretot per als espectadors i espectadores a qui adreçem aquesta sessió, amb un coneixement històric limitat d'aquest període.

A *El Gran Dictador* (1940), Chaplin desmunta l'estètica poderosa i grollera del nazisme, un estil que sedueix les masses i anul·la els individus. S'atreveix a ridiculitzar l'home que va fer de si mateix el personatge més miserable i malvat de la història de la humanitat. Desmunta el mite del poder del nazisme, enmig del moment de la seva consolidació, un esperit que havia plasmat el documental de Leni Riefenstahl, *El triomf de la voluntat* (Triumph des Willens, 1934), la pel·lícula de propaganda més famosa de la història.

Hem de tenir present que la pel·lícula es va rodar de forma simultània als fets històrics i que, tot i això, hi havia un desconeixement sobre el que estava succeint. Malgrat la crítica del film i el seu missatge pacifista i humanista, el cert és que omet la barbàrie del nazisme...perquè es desconeixia! La situació inicial als guetos jueus era més o menys coneguda i queda plasmada en la pel·lícula però, en canvi, les escenes del camp de concentració són "blanques", no expliquen l'horror real i el que va suposar l'Holocaust. Quan es va rodar la pel·lícula, els Estats Units no sabien les condicions reals dels camps de concentració ni que el govern alemany planejava l'extermini de milions de persones.

Tanmateix, un dels objectius de la sessió i del dossier educatiu que us facilitem, és el de contextualitzar la pel·lícula i proporcionar orientacions de lectura per a parlar sobre l'humor i la paròdia, per a comprendre el context històric i el missatge del film i per a diferenciar entre el registre de ficció i el de no ficció cinematogràfics.

La dinamització que es proposa tindrà com a objectiu aconseguir que els nens i nenes reconguin alguns dels recursos cinematogràfics propis de la ficció i que ajuden a diferenciar la realitat i la representació. És una pel·lícula complexa en aquest sentit perquè juga amb la paròdia i la intertextualitat. Intentarem identificar algunes al·lusions històriques, però l'important serà reflexionar una mica més sobre el paper de l'art i la cultura com mitjans de crítica social i com a eines de transformació col·lectiva.

El Gran Dictador és una comèdia que va més enllà de la correlació de gags de cinema mut perquè denuncia els perills dels feixismes que estaven assolant el continent europeu: ho veiem en les humiliacions, el control policial i la persecució i les depuracions dels ciutadans del gueto jueu. I en l'al·legat a la llibertat i la democràcia del discurs final del barber.

Dins del registre còmic, Chaplin empra el gag visual, que tant dominava, però també recorre a la paròdia, és a dir, a la imitació burlesca i irònica d'algú. D'aquesta manera veiem la caricatura de Hitler en el personatge de Hynkel, a qui també anomenen "Furor" (en al·lusió al Führer); de Benito Mussolini en el personatge de Benzino Napaloni, dictador de Bacteria (Itàlia). Els noms d'alguns personatges són en clau irònica, com el ministre d'Interior "Basureich" (Garbistich, "Garbage" en la versió original en anglès, que significa escombraries) i que és una paròdia de Joseph Goebbels, ministre de propaganda del Tercer Reich.

Aquest joc de referents reals, històrics, és característic de la paròdia que, com a gènere, necessita un objecte que imitar i que la imitació es realitzi amb una intenció humorística. Per tant, la paròdia, amb aquest vincle referencial, sovint ens situa en un espai problemàtic, entre realitat i ficció

Trobem paròdies en l'antiga literatura grega i romana i aquesta fórmula ha arribat al cinema, la televisió i les xarxes socials: *La vida de Brian*, *El professor guillat*, *El jove Frankenstein*, *Aterrizo como puedas*, sèries com *Los Simpson* o programes com el *Polònia* són exemples de paròdia. Fins i

tot existeixen els *mockbuster*, un gènere de pel·lícules de baix pressupost creades amb la intenció de parodiar una pel·lícula coneguda amb un títol o tema similar (Star Wars en té unes quantes!)

CINEMA MUT VS CINEMA SONOR

L'any 1927 es va estrenar la primera pel·lícula sonora "El cantor de jazz", fins aleshores el cinema no havia desenvolupat la tecnologia capaç d'enregistrar les veus i els diàlegs dels actors. Per això es parla de cinema mut, tot i que en realitat, sempre incloïa música de piano o orquestra en directe (i fins i tot, doblatges a la sala de cinema).

Charles Chaplin es va oposar a l'arribada del cinema sonor. Ell considerava que la força del cinema, i sobretot del personatge de Charlot, estava en el llenguatge universal de la pantomima, del cos, del gag visual.

No obstant, *El Gran Dictador* fa una aposta pel sonor, i les possibilitats d'aquest li permeten potenciar el discurs crític de la pel·lícula, desenvolupant una narrativa a través del llenguatge verbal. L'exemple més clar són els discursos públics de Hynkel i les discussions que aquest manté amb els altres personatges. Chaplin fa ús de la improvisació utilitzant un alemany macarrònic, mig inventat, que reforça el to còmic del personatge del dictador. Amb l'entonació, la cantarella i la grandiloquència accentua el menyspreu de Hynkel cap a la gent que l'envolta, així com la seva voluntat que tot i tothom estiguin al seu servei.

De totes maneres, la pel·lícula mai perd l'essència del gag visual, que fa servir amb ambdós protagonistes, el barber i Hynkel. L'espectador familiaritzat amb el cinema de Charles Chaplin podrà observar com, sense cap mena de dubte, el barber té algunes semblances amb el personatge mític dels seus films: maldestre, despistat, enamoratís i bona persona. I, de fet, fa menys ús de l'oralitat respecte els personatges que l'envolten.

Els codis del cinema mut són encara molt presents en la realització del film. Inclou moltes escenes "musicals" en les que Chaplin demostra el seu talent amb el mim i la pantomima.

L'escena de la barberia a ritme de la *Dansa hongaresa* núm. 5 de Brahms: fer quadrar el tempo d'aquesta peça musical amb l'acció d'afaitar és més complicat del que sembla. En principi, per no endarrerir el rodatge, s'havia acordat que la música se sincronitzaria a posteriori. Però Chaplin va clavar-ho en el rodatge!

L'escena del globus terraquí a ritme del preludi de *Lohengrin* de Wagner: una coreografia memorable de dos minuts en la que es remarca el perfil sàtrapa, inhumà i sonat del personatge de Hynkel. De vegades sembla un nen petit però també mostra la cara de l'adult perillós i narcisista.

LA POSADA EN ESCENA

Quan parlem de la posada en escena en el cinema ens referim a tot aquell conjunt d'operacions i recursos que van adreçats a crear un discurs concret: la manera de disposarlos determinarà l'estil de la pel·lícula. Un mateix guió podria filmar-se de maneres diferents, és per això que cada director o directora disposa del seu equip tècnic i artístic, fent que cada pel·lícula sigui única i especial. Alguns d'aquests elements són la il·luminació, els decorats, els moviments de càmera...

Amb *El Gran Dictador* Chaplin mostra el seu domini cinematogràfic amb una posada en escena plena de detalls i simbologia. Durant tot el film, s'alternen dos espais clarament diferenciats: el gueto i el palau del Führer. Com en ambdós casos el protagonista és el propi Charles Chaplin caracteritzant als dos personatges de manera antagònica, fa que aquestes diferències es remarquin.

El gueto és un espai familiar, on -sense la presència policial- hi regna una certa tranquil·litat. La condició político-social marca els seus habitants i els deixa en desavantatge, marginats de la resta de població. Però als carrers hi ha vida, hi ha esperança, i la gent intenta sobreviure com pot. Aquest instint els uneix en la solidaritat. Ho veiem en les escenes del pati que queda entre la barberia i la casa del senyor Jaeckel, on també viu la Hannah. Allà transcorren moltes situacions, és un espai simbòlic per l'imaginari de la guerra: un indret secrets on els jueus s'havien d'amagar per no ser descoberts per la policia.

El palau, en canvi, és un espai sofisticat i ampli, ple de sales i passadissos, on aparentment hi regna l'ordre imposat per Hynkel, i on tothom que hi resideix semblen cortesans que han d'estar al seu servei. També és un espai de festa i aparences. Chaplin ens mostra la supèrbia i la megalomania de viure allunyat de la realitat. Així, mentre les SS duen a terme un enorme abús de poder contra el poble, i la guerra mata a milers de civils, Hynkel es pot permetre el luxe de tocar el piano, ser retratat pels seus artistes personals, malbaratar el menjar, o ballar amb la pilota del món com si fos seu, en una de les escenes emblemàtiques de la pel·lícula.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

A) ABANS DE LA SESSIÓ

Us recomanem que, abans de la sessió, expliqueu a classe els fets històrics en els que es basa aquesta pel·lícula per tal que els nens i nenes puguin copsar la crítica que hi ha darrere la paròdia: sobre el nazisme i la figura d'Adolf Hitler, qui vivia als guetos, l'existència de camps de concentració, etc.

Qui va ser Adolf Hitler?

Va néixer a Àustria el 1889 i va convertir-se en dictador (Führer) de l'Alemanya nazi el 1933 després d'unes eleccions democràtiques el 1932, que van demostrar la capacitat de Hitler per controlar i explotar els mitjans de comunicació de masses, explotant la seva megalomania i mostrant-se com un orador poderós.

El 1933, els nazis van bloquejar els altres partits polítics i van establir una dictadura -el Tercer Reich- de la que Hitler va obtenir el poder absolut.

El 1939 Hitler va ordenar la invasió de Polònia, un fet que va suposar l'inici de la Segona Guerra Mundial en la que les forces nazis van cometre molts crims de guerra. Hitler tenia un

odi maniàtic al poble jueu. Ell i les seves tropes (la SS) van perseguir i matar sis milions de jueus i altres minories ètniques, religioses i polítiques, en el que es coneix com l'Holocaust. El règim nazi va ser responsable de l'assassinat d'un total estimat de 19,3 milions de civils i presoners de guerra. També 28,7 milions de soldats i civils van morir a conseqüència de l'acció militar a Europa.

Hitler va acabar perdent tots els territoris que havia conquerit quan els aliats, el grup d'altres països del món que lluitaven plegats, van derrotar Alemanya. El 1945, amb les tropes russes apropant-se a Berlín, Adolf Hitler es va suïcidar al seu búnquer.

B) DESPRÉS DE LA SESSIÓ

Us proposem algunes preguntes per iniciar un debat a l'aula:

- Què ens fa riure? Podem riure de tot?
- Creieu que el registre còmic és una bon recurs per a la crítica? Per què?
- Quins recursos visuals i sonors utilitza Charles Chaplin per denunciar la manera com Hitler manipula les multituds a través del personatge de Hynkel?
- Per què creieu que recorre a la paròdia o la burla del personatge de Hynkel?

SOBRE EL FINAL

- Us ha sorprès el final de la pel·lícula? Què n'opineu?
- Adjuntem el discurs final del barber. Quin és el seu missatge?

"Lo siento, pero yo no quiero ser emperador; ése no es mi oficio. No quiero gobernar ni conquistar a nadie, sino ayudar a todos si fuera posible. Judíos y gentiles, blancos o negros. Tenemos que ayudarnos unos a otros. Los seres humanos somos así. Queremos hacer felices a los demás, no hacerlos desgraciados. No queremos odiar ni despreciar a nadie. En este mundo hay sitio para todos. La Tierra es rica y puede alimentar a todos los seres.

El camino de la vida puede ser libre y hermoso, pero lo hemos perdido. La codicia ha envenenado las almas. Ha levantado barreras de odio. Nos ha empujado hacia la miseria y las matanzas.

Hemos progresado muy deprisa, pero nos hemos encarcelado nosotros. El maquinismo, que crea abundancia, nos deja en la necesidad. Nuestro conocimiento nos ha hecho cínicos. Nuestra inteligencia, duros y secos. Pensamos demasiado y sentimos muy poco.

Más que máquinas, necesitamos humanidad. Más que inteligencia, tener bondad y dulzura. Sin estas cualidades, la vida será violenta. Se perderá todo.

Los aviones y la radio nos hacen sentirnos más cercanos. La verdadera naturaleza de estos inventos exige bondad humana. Exige la hermandad universal que nos una a todos nosotros. Ahora mismo mi voz llega a millones de seres en todo el mundo, a millones de hombres desesperados, mujeres y niños. Víctimas de un sistema que hace torturar a los hombres y encarcelar a gentes inocentes.

A los que puedan oírme, les digo: no desesperéis. La desdicha que padecemos no es más que la pasajera codicia y la amargura de hombres que temen seguir el camino del progreso humano.

El odio de los hombres pasará. Y caerán los dictadores. Y el poder que le quitaron al pueblo, se le reintegrará al pueblo. Y así, mientras el hombre exista, la libertad no perecerá.

¡Soldados, no os rindáis a esos hombres! que en realidad os desprecian, os esclavizan, reglamentan vuestras vidas y os dicen lo que tenéis que hacer, que pensar y que sentir. Os barren el cerebro, os ceban, os tratan como a ganado. Y como a carne de cañón.

No os entregéis a esos individuos inhumanos, hombres máquinas, con cerebros y corazones de máquinas. Vosotros no sois máquinas; no sois ganado. Sois hombres. Lleváis el amor de la humanidad en vuestros corazones. No el odio. Sólo los que no aman, odian. Los que no aman y los inhumanos.

¡Soldados, no luchéis por la esclavitud, sino por la libertad! En el capítulo XVII de San Lucas se lee: el reino de Dios está dentro del hombre. No de un hombre ni de un grupo de hombres, sino de todos los hombres. En vosotros.

Vosotros, el pueblo, tenéis el poder. El poder de crear máquinas, el poder de crear felicidad. Vosotros, el pueblo, tenéis el poder de hacer esta vida libre y hermosa. De convertirla en una maravillosa aventura.

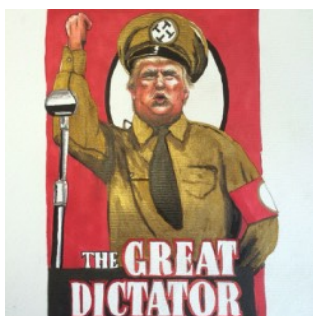
En nombre de la democracia, utilicemos ese poder actuando todos unidos. Luchemos por un mundo nuevo, digno y noble, que garantice a los hombres trabajo. Y dé a la juventud un futuro. Y a la vejez, seguridad.

Con la promesa de esas cosas, las fieras alcanzaron el poder. Pero mintieron. No han cumplido sus promesas ni nunca las cumplirán. Los dictadores son libres, sólo ellos. Pero esclavizan al pueblo. Luchemos ahora para hacer nosotros realidad lo prometido. Todos a luchar para libertar al mundo. Para derribar barreras nacionales. Para eliminar la ambición, el odio y la intolerancia.

Luchemos por el mundo de la razón. Un mundo donde la ciencia, donde el progreso, nos conduzca a todos a la felicidad.

¡Soldados, en nombre de la democracia, debemos unirnos todos!”

...80 ANYS DESPRÉS

El cinema contemporani, i unes quantes representacions culturals actuals, tenen influències formals i narratives de films clàssics com "El Gran Dictador". Hi ha imatges i representacions del món actual que ens ressonaran en la projecció. Els discursos polítics grandiloqüents, les sàtires (els *memes*), les ridiculitzacions, la propaganda, l'artificiositat, l'engany (*fake news*), el culte a la personalitat són registres molt presents en la cultura i en les pràctiques comunicatives contemporànies.

La pel·lícula de Chaplin inclou aquests registres des del gènere de la comèdia i amb una voluntat de crítica i de condemna als totalitarismes i a les figures dictatorials. Malauradament és probable que trobem algun paral·lelisme amb el context mundial actual i en especial amb figures polítiques egòlatres, bramaires i amb tics totalitaris, com Donald Trump.

Les crítiques a la seva gestió nefasta com a president dels EUA sovint s'han fet a través de la ironia o de la sàtira i és molt present en les vinyetes d'humor gràfic de la premsa, dels *memes* que han circulat per les xarxes, i fins i tot en programes de televisió com APM (TV3) que recorre a l'escena del globus terraqüi de *El Gran Dictador* per a fer una analogia, a través de la paròdia, de la visió imperialista i megalòmana de l'expresident Trump.

Alguns exemples de caricatures i paròdies de Donald Trump:

AUDICIÓ I MOVIMENT

Hi ha dos coneguts temes musicals que apareixen a la pel·lícula:

- *La Dansa Hongaresa núm.5* de Johannes Brahms (1869), en l'escena de la barberia
- El preludi del primer acte de l'òpera de Richard Wagner *Lohengrin* (1850), en la coreografia de Hynkel amb la bola del món.

Podeu recuperar aquests temes musical i recrear alguna acció quotidiana seguint el ritme. Es pot fer de forma individual, però serà més divertit si ho fa tota la classe! Pacteu els moviments que farà cadascú segons el fragment que li correspongui.

GLOSSARI

- **Gueto**: durant la Segona Guerra Mundial, els guetos eren districtes urbans en els que els alemanys van forçar a viure a la població jueva, en condicions miserables. D'aquesta manera quedaven tancats i aïllats de la resta de població. El Gueto de Varsòvia va ser el gueto jueu més gran establert per l'Alemanya Nazi a Varsòvia, capital de Polònia, durant l'Holocaust, en plena Segona Guerra Mundial.
- **SS**: abreviació de les "Schutzstaffel", que significa "esquadrons de protecció". Van ser una organització paramilitar, policial, política, penitenciària i de seguretat que treballava al servei d'Adolf Hitler i el seu partit a l'Alemanya nazi.
- **Propaganda**: manera d'influir en l'opinió pública a fi d'aconseguir conductes col·lectives encaminades vers certes metes religioses, socials, polítiques, comercials, etc. La propaganda nazi va ser l'intent coordinat del Partit Nazi per influir en l'opinió pública alemanya a través dels mitjans de comunicació.
- **Antisemitisme**: animadversió envers els jueus com a grup ètnic.
- **Führer**: en alemany té diversos significats, com guia o conductor. En altres llengües es va començar a fer servir, a partir de l'any 1930 com a sinònim d'Adolf Hitler. Igual que a Espanya es feia servir "el Caudillo" com a sinònim del dictador Franco.
- **Armistici**: suspensió provisional i convencional de les hostilitats mitjançant un conveni entre els bel·ligerants, sense que comporti, però, l'acabament de la guerra.
- **Slapstick**: tipus de comèdia en què els actors es comporten de manera brusca i ximple i en què s'exagera la violència física (relliscades, cops, ventallots) a la recerca del riure de l'espectador.

OBRES RELACIONADES

Filmografia

- *La llista de Schindler*, Steven Spielberg, 2003
- *Ser o no ser*, Ernst Lubitsch, 1942
- *La vida es bella*, Roberto Benigni, 1997
- *Una bolsa de canicas* de Christian Duguay, 2017

Bibliografia

- *El diari d'Ana Frank*. Ed. DeBolsillo
- *L'amic retrobat* de Fred Uhlman. Ed. Labutxaca
- *Quan Hitler va robar el conill rosa* de Judith Kerr. Ed. Bromera
- *El noi amb el pijama de ratlles* de John Boyne. Ed. Empúries

DADES DE CONTACTE

Si voleu aprofundir més en aquest o altres aspectes del cinema, els docents disposen d'accés gratuït a la Biblioteca del cinema de la Filmoteca amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual.

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

935 565 198

<http://blocs.gencat.cat/filmotecaescoles>

<http://www.filmoteca.cat/web/ca/article/filmoteca-les-escoles>

Digital Films

df@digitalfilms.cat

625 850 254

www.digitalfilms.cat